

Priekšlikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru 2016.gadā

1. Kopsavilkums

Saskaņā ar Ministru kabineta 2011.gada 17.maija noteikumiem Nr.390 „Minimālās mēneša darba algas noteikšanas un pārskatīšanas kārtība” Labklājības ministrijai kopīgi ar Finanšu ministriju un Ekonomikas ministriju katru gadu jāizvērtē ekonomiskā situācija valstī un jāizstrādā priekšlikums par minimālās mēneša darba algas apmēru (ar precizitāti līdz vienam *euro*), ņemot vērā Ekonomikas ministrijas sagatavotās makroekonomiskās prognozes un ekonomiskās situācijas izmaiņas iepriekšējā gadā, plānotās izmaiņas nodokļu sistēmā (iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes, ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamā minimuma, obligātās valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu likmju izmaiņas), kā arī minimālās mēneša darba algas izmaiņas citās Baltijas valstīs (Igaunijā un Lietuvā).

Izstrādātais priekšlikums par minimālās mēneša darba algas apmēru 2016.gadā Labklājības ministrijai līdz 2015.gada 1.jūnijam ir jāiesniedz saskaņošanai Nacionālās trīspusējās sadarbības padomē (turpmāk – NTSP).

Pēc priekšlikuma par minimālās mēneša darba algas apmēru un ieviešanas datumu 2016.gadā izskatīšanas NTSP tas ir jāiesniedz izskatīšanai Ministru kabineta sēdē. Saskaņā ar Ministru kabineta lēmumu par minimālo mēneša darba algu Labklājības ministrija izstrādās Ministru kabineta noteikumu projektu par minimālās mēneša darba algas un minimālās stundas tarifa likmes apmēru 2016.gadā. Savukārt Finanšu ministrijai jāizstrādā normatīvo aktu projekti par nepieciešamajiem grozījumiem Ministru kabineta noteikumos, kas saistīti ar darba samaksas jautājumiem. Ja Ministru kabinets pieņem lēmumu par minimālās mēneša darba algas saglabāšanu 2016.gadā iepriekšējā apmērā, nekādi normatīvo aktu projekti nav jāizstrādā.

Paralēli tam saskaņā ar Darba likuma pārejas noteikumu 14.punktu (2014.gada 23.oktobrī pieņemtais likums „Grozījumi Darba likumā”) 2016.gada 1.janvārī stājas spēkā grozījumi likuma 61.pantā, kas nosaka deleģējumu Ministru kabinetam sagatavot Ministru kabineta noteikumus par minimālās mēneša darba algas apmēru normāla darba laika ietvaros, kā arī minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu. Tas nozīmē, ka nepieciešams izstrādāt Ministru kabineta noteikumu projektu „Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normāla darba laika ietvaros, kā arī minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu”, kura mērķis ir izmainīt pašreizējo minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu, iekļaujot attiecīgas formulas un nodrošinot tiesisku pamatu šo formulu piemērošanai stundas tarifa likmju aprēķinam. Pašreiz

Ministru kabineta 2013.gada 27.augusta noteikumi Nr.665 „Noteikumi par minimālo mēneša darba algu un minimālo stundas tarifa likmi” nosaka, ka minimālās mēneša darba algas apmērs normāla darba laika ietvaros (8 stundas dienā un 40 stundas nedēļā) ir 360 *euro* un minimālā stundas tarifa likme ir 2,166 *euro*, bet pusaudžiem un darbiniekiem, kuri pakļauti īpašam riskam un kuriem normālais darba laiks ir septiņas stundas dienā un 35 stundas nedēļā, minimālā stundas tarifa likme ir 2,477 *euro*.

Saskaņā ar 2014.gada 5.novembrī parakstīto Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 89.punktu minimālā mēneša darba alga valstī 2015.gadā ir palielināta par 40 *euro* un nākamajos gados tā jāturpina paaugstināt, lai pakāpeniski sasniegtu pusi no vidējā atalgojuma tautsaimniecībā. Vienlaikus Labklājības ministrija ir paredzējusi strādāt pie minimālās algas noteikšanas analītiskā ietvara pilnveides, balstoties uz Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (*Organisation for Economic Cooperation and Development* (OECD)) labo praksi un nesenām vairāku Eiropas Savienības (ES) dalībvalstu veiktajām reformām šajā jomā, lai padarītu minimālās algas izmaiņu noteikšanas procesu vairāk uz pierādījumiem balstītu un caurspīdīgāku.

Ievērojot ekonomiskās situācijas uzlabošanos iepriekšējos gados un iespējamo situācijas attīstību 2015., 2016.gadā, Labklājības ministrija piedāvāja Ekonomikas ministrijai un Finanšu ministrijai izvērtēšanai šādus variantus par minimālās mēneša darba algas saglabāšanu pašreizējā apmērā vai palielinājumu:

- 1.variants** – saglabāt minimālo mēneša darba algu **360 *euro* apmērā** (0,0%), sākot ar 2016.gada 1.janvāri;
- 2.variants** – paaugstināt minimālo mēneša darba algu no 360 *euro* līdz **367 *euro*** (1,9%) sākot ar 2016.gada 1.janvāri;
- 3.variants** – paaugstināt minimālo mēneša darba algu no 360 *euro* līdz **375 *euro*** (4,2%) sākot ar 2016.gada 1.janvāri.

Turpmāk ziņojumā tiek izvērtēta ekonomiskā situācija valstī un citi rādītāji, kā arī Ekonomikas ministrijas un Finanšu ministrijas sniegtie priekšlikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru 2016.gadā.

2. Situācijas izklāsts

2.1. Ekonomiskā situācija 2013. un 2014.gadā un izaugsmes perspektīvas 2015. un 2016.gadam

Lai arī 2013.gadā pieauga nenoteiktība ārējos tirgos un ES kopumā izaugsme bija vāja, Latvijas ekonomikā saglabājās stabili izaugsmes tempi. 2013.gadā iekšzemes kopprodukts (IKP) pieauga par 4,2%. 2014.gadā ekonomikas pieauguma tempi palēninājās, ko noteica tendences ārējā vidē – lēnāka nekā iepriekš gaidīta izaugsme ES, kā arī ekonomiskās situācijas pavājināšanās Krievijā. 2014.gadā IKP pieaugums bija 2,4%. 2013. un 2014.gadā IKP pieaugumu lielā mērā nodrošināja privātā patēriņa kāpums, ko

sekmēja nodarbinātības un darba samaksas pieaugums. Neskatoties uz to, ka pēdējos gados Latvijas ekonomikā ir vērojama straujākā izaugsme ES, IKP vēl ir par 5% mazāks nekā pirms krīzes – 2007.gadā.

Kopš 2010.gada Latvijas preču un pakalpojumu eksports ir audzis strauji un ir galvenais tautsaimniecības attīstības dzinulis. Eksporta apjomi šobrīd jau vairāk kā par 20% pārsniedz pirmskrīzes līmeni. 2013.-2014.gadā zemais pieprasījums ārējos tirgos ir ietekmējis eksporta dinamiku, un tā kļuvusi mērenāka. 2013.gadā eksporta apjomi pieauga par 1,4%, bet 2014.gadā – par 2,2%.

Eksporta turpmākās attīstības iespējas ietekmēs ne tikai ārējā pieprasījuma izmaiņas, bet arī Latvijas ražotāju konkurētspēja. Jāņem vērā, ka līdz šim Latvijas konkurētspējas uzlabošanas pamatā noteica darbaspēka izmaksu samazināšana, bet turpmāk izšķiroša loma būs spējai palielināt produktivitāti.

Piebremzējoties eksportam, pēdējos divos gados lielāks devums izaugsmē ir iekšzemes pieprasījumam. Nodarbinātības palielinājums un pakāpenisks darba samaksas kāpums sekmē privātā patēriņa pieaugumu. 2013.gadā privātais patēriņš pieauga par 6,2%, savukārt 2014.gadā – vien par 2,3%. 2014.gadā strauji pieauga darba samaksa, bet nodarbinātība nedaudz saruka.

Pēdējos gados investīciju dinamika Latvijā ir diezgan svārstīga. Krīzes laikā 2008.-2009.gadā investīcijas būtiski samazinājās, bet 2011.-2012.gadā ievērojami pieauga. 2013.gadā investīciju apjoms Latvijas tautsaimniecībā atkal samazinājās – tās bija par 5,2% mazākā apjomā nekā pirms gada, bet 2014.gadā bija vērojams neliels investīciju pieaugums par 1,3%, tomēr vienlaikus tās bija par 30% zemākā līmenī nekā pirms krīzes. Zems banku kreditēšanas līmenis joprojām ir viens no investīcijas ierobežojošiem faktoriem. Jāatzīmē, ka būtiska ir valsts loma investēšanas procesā – vājas kreditēšanas apstākļos valsts nodrošina nozīmīgu atbalstu privātajām investīcijām, izmantojot ES struktūrfondu līdzfinansējumu.

Pakāpeniska ekonomisko aktivitāšu palielināšanās pozitīvi ietekmē situāciju darba tirgū. Tajā pašā laikā atsevišķas iedzīvotāju grupas, īpaši personas ar zemu izglītības līmeni un kvalifikāciju, gados vecāki cilvēki, kā arī jaunieši, situācijas uzlabošanas izjūt vājāk.

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) darbaspēka apsekošanas datiem 2013.gadā nodarbināto skaits palielinājās par 2,1%, kas bija straujākais pieaugums kopš 2008.gada. Nodarbinātības līmenis iedzīvotājiem vecumā no 15-74 gadiem 2013.gadā palielinājās līdz 58,2%. Lai arī nodarbinātības līmenis 2014.gadā turpināja pieaugt, nodarbināto iedzīvotāju skaits samazinājās par 1%¹. Kopumā 2014.gadā bija nodarbināti 885 tūkst. jeb 59,1% iedzīvotāju vecumā no 15-74 gadiem. Vienlaikus jāatzīmē, ka aizņemto darba vietu skaits 2014.gadā pieauga par 1,1%, bet Valsts ieņēmumu dienesta (VID) statistika par darba ņēmēju skaita pieaugumu 2014.gadā uzrādīja 0,7%. Demogrāfijas tendenču

¹ Sākot ar 2014. gadu, ir veiktas izmaiņas darbaspēka apsekojuma metodoloģijā. Ceturkšņa datu vispārināšanai tiek izmantots ceturkšņa vidējais privātajās māsaimniecībās dzīvojošo iedzīvotāju skaits (iepriekš – iedzīvotāju skaits gada sākumā)

ietekmē 2013.-2014.gadā samazinājās ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, kas kopā ar nodarbinātības pieaugumu sekmēja arī straujāku bezdarba samazināšanos. Bezdarba līmenis 2013.gadā samazinājās par 3,2 procentpunktiem – līdz 11,9%, bet 2014.gadā par 1,1 procentpunktu – līdz 10,8 procentiem.

Krīzes laikā atalgojuma korekcija bija salīdzinoši mērena, lielāko daļu ekonomikas apjomu krituma ir kompensējis strādājošo skaita samazinājums. Stabilizējoties ekonomiskajai situācijai, kopš 2010.gada beigām ir atsācies atalgojuma pieaugums.

Augot pieprasījumam pēc darbaspēka, vidējā bruto darba samaksa pakāpeniski palielinās. Darba samaksas pieaugums 2013.gadā (bruto darba samaksa par 4,6% un neto darba samaksa par 5,6%) jāraksturo kā būtisks, jo reālās darba samaksas pieaugums bija 5,6%, kas atbilst neto darba samaksas pieaugumam (inflācijas līmenis 2013.gadā nemainījās salīdzinot ar 2012.gadu). Vēl straujāk algas turpināja augt 2014.gadā (bruto algas par 6,8% un neto par 8,6%). Pateicoties zelai inflācijai, arī 2014.gadā reālās darba samaksas pieaugums bija atbilstošs neto algas pieaugumam – par 8%.

Turpmākā Latvijas tautsaimniecības attīstība joprojām būs cieši saistīta ar eksporta iespējām, tāpēc lielākais Latvijas izaugsmes risks ir saistīts ar globālās ekonomikas attīstību. Preču un pakalpojumu eksporta apjomi 2015.gadā būs tuvi pagājušā gada līmenim. Eksporta pieaugumu vismaz gada pirmajā pusē ietekmēs Krievijas noteiktie pārtikas importa ierobežojumi. Vēl nozīmīgāku ietekmi uz Latvijas eksporta iespējām atstās faktori, kas saistīti ar Krievijas ekonomikas problēmām – valūtas kursa krišanās, reģiona uzticības zaudēšana investoru acīs, pieprasījuma vājināšanās. Pozitīvi Latvijas eksporta dinamiku varētu ietekmēt ekonomiskās situācijas uzlabošanās lielākajā noieta tirgū – ES. Sagaidāms, ka 2015.gadā turpinās augt privātais patēriņš. Tā dinamiku pamatā noteiks darba samaksas kāpums, kas gan būs lēnāks nekā 2014.gadā. Arī darba tirgū uzlabojumi šogad būs mērenāki nekā pērn. Ekonomikas ministrija prognozē, ka būtiski nepasliktinoties ģeopolitiskajai situācijai reģionā, **Latvijas ekonomikas izaugsme kopumā 2015.gadā varētu sasniegt 2 procentus.**

Uzlabojoties gan ekonomiskajai situācijai ES, gan ģeopolitiskajai situācijai saistībā ar Ukrainas krīzi, **2016.gadā izaugsme varētu sasniegt 3 procentus.** Ekonomikas ministrija ir veikusi makroekonomiskās prognozes, kas atspoguļotas tabulas veidā (skat. 1.tabulu).

1.tabula

Makroekonomiskie rādītāji 2013.gadā un 2014.gadā un Ekonomikas ministrijas makroekonomisko rādītāju prognozes 2015. un 2016.gadam

	2013	2014	2015p	2016p
IKP (salīdzināmās cenās, milj. EUR)	20841	21333	21746	22388
IKP (faktiskajās cenās, milj. EUR)	23222	24058	24764	25869
IKP pieaugums (salīdzināmās cenās, %)	4,2	2,4	2,0	3,0

IKP pieaugums (faktiskajās cenās, %)	5,3	3,6	3,0	4,5
Nodarbināto iedzīvotāju skaits (tūkst.)	893,9	884,6	886,5	890,1
Bezdarba līmenis (%)	11,9	10,8	9,8	9,3
Produktivitāte (salīdzināmās cenās)	23315	24116	24530	25152
Produktivitātes pieaugums (%)	2,0	3,4	1,7	2,5
Vidējā bruto alga (mēnesī, EUR)	716	765	796	825
Vidējās bruto algas pieaugums (%)	4,6	6,8	4,1	3,6
Patēriņa cenu indekss (gada vidējais, %)	0,0	0,6	0,5	1,5

p – Ekonomikas ministrijas prognozes

Ņemot vērā to, ka valsts fiskālās politikas pamatā ir Finanšu ministrijas izstrādātās makroekonomisko rādītāju prognozes, tad papildus sniedzam arī jaunākās Finanšu ministrijas makroekonomisko rādītāju prognozes (skat. 2.tabulu).

2.tabula

**Makroekonomiskie rādītāji 2013. un 2014.gadā un Finanšu ministrijas
makroekonomisko rādītāju prognozes 2015.-2016.gadam**

	2013	2014	2015p	2016p
Iekšzemes kopprodukts (IKP) (salīdzināmās cenās, milj. <i>euro</i>)	20 841,3	21 333,4	21 777,5	22 427,2
IKP (faktiskajās cenās, milj. <i>euro</i>)	23 221,9	24 058,1	24 847,1	26 081,5
IKP pieaugums (salīdzināmās cenās, %)	4,2	2,4	2,1	3,0
IKP pieaugums (faktiskajās cenās, %)	5,3	3,6	3,3	5,0
Nodarbināto iedzīvotāju vidējais skaits (tūkst.)	893,9	884,6	884,6	886,4
Bezdarba līmenis, %	11,9	10,8	10,2	9,8
Produktivitāte (salīdzināmās cenās), tūkst. eiro uz 1 nodarbināto	23,3	24,1	24,6	25,3
Produktivitātes pieaugums (salīdzināmās cenās, %)	2,1	3,4	2,1	2,8
Vidējā bruto alga (mēnesī, <i>euro</i>)	716,2	765,2	799,6	839,6
Vidējās bruto algas pieaugums, %	4,6	6,8	4,5	5,0
Patēriņa cenu indekss (gada vidējais, %)	0,0	0,6	0,4	1,9

Latvijas ekonomikas konkurētspējas priekšrocības pamatā balstot uz tehnoloģiskiem faktoriem, ražošanas efektivitātes uzlabošanu un inovācijām, mazākā mērā uz lētu darbaspēku un zemām resursu cenām, tautsaimniecības izaugsme vidējā termiņā varētu sasniegt vidēji 4% gadā. Tādējādi svarīgi ir veicināt jaunu konkurētspējas priekšrocību stiprināšanu, ņemot vērā, ka atvērtā darbaspēka tirgū algu pieaugums ir objektīvs konverģences process un darbaspēka izmaksu pieaugums ir neizbēgams, pat nepalielinot minimālo mēneša darba algu.

Pašlaik Latvijā zemas darbaspēka izmaksas joprojām ir konkurētspējas priekšrocība, tāpēc minimālās mēneša darba algas celšana var radīt negatīvu

ietekmi uz uzņēmēju konkurētspēju. Tā palielina uzņēmēju darbaspēka izmaksas un vēlmi izvairīties no nodokļu nomaksas, samazinot darba ņēmēju nostrādātās darba stundas. Bet ir vairāki faktori, kuru dēļ minimālās mēneša darba algas celšana ir atbalstāma. Pirmkārt, minimālās mēneša darba algas pieaugums tiešā veidā palielina mazo algu saņēmēju pirktspēju, pozitīvi ietekmējot iekšējo pieprasījumu, kas pēdējos gados balsta ekonomikas izaugsmi. Otrkārt, tas veicinās algu tuvināšanos ES vidējam līmenim, kas ir viens no instrumentiem emigrācijas plūsmas samazināšanai. Treškārt, algu pieaugums var kļūt par nopietnu stimulu jaunu konkurētspējas priekšrocību (kas nav saistītas ar zemām darbaspēka izmaksām) radīšanai, kā arī veicināt inovāciju un investīcijas jaunajās tehnoloģijās, lai samazinātu izmaksas un palielinātu ražošanas resursu produktivitāti.

Ņemot vērā iepriekš minēto, **Ekonomikas ministrija uzskata, ka minimālo mēneša darba algu valstī no 2016.gada 1.janvāra ir iespējams paaugstināt no 360 euro uz 375 euro, kā tas ir piedāvāts 3. variantā.** Vienlaikus Ekonomikas ministrija uzskata, ka atbilstoši valdības deklarācijai **nepieciešams paaugstināt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamo minimumu mazo algu saņēmējiem**, kas ierobežotu kopējo darbaspēka izmaksu kāpumu uzņēmēju konkurētspējas saglabāšanai.

Finanšu ministrija uzskata, ka pašreizējā situācijā, kad ekonomikas izaugsme jau ir būtiski palēninājusies un tālākas izaugsmes perspektīvas apdraud ārējās vides riski, tajā skaitā saspīlētā ģeopolitiskā situācija reģionā un recesija Krievijā, darbaspēka izmaksu palielinājums uzņēmējiem, paaugstinot minimālo mēneša darba algu, nebūtu ekonomiski pamatots. Lai nemazinātu Latvijas ārējo konkurētspēju, **minimālās mēneša darba algas paaugstināšana būtu jāveic atbilstoši produktivitātes pieaugumam tautsaimniecībā.** Pēdējo divu gadu laikā minimālā mēneša darba alga jau ir paaugstināta kopumā par 26,5% - no 284,57 euro 2013.gadā līdz 360 euro 2015.gadā, un reālā minimālā mēneša darba alga (ņemot vērā inflāciju) šajā laika posmā ir augusi par 25,6%, kamēr produktivitāte šajā laika periodā palielinājusies tikai par 5,6%. Minimālās mēneša darba algas pārāk straujš palielinājums var negatīvi iespaidot nodarbinātības līmeni zemāk kvalificēto darbinieku grupā un attiecīgi arī kopējo nodarbinātības līmeni valstī. Kā liecina statistikas dati, darba ņēmēju skaita pieaugums 2014.gadā jau ir kļuvis būtiski lēnāks un privātajā sektorā ir praktiski apstājies, tādējādi minimālās mēneša darba algas tālāka paaugstināšana varētu apdraudēt jaunu darba vietu veidošanu.

Labklājības ministrija uzskata, ka minimālā mēneša darba alga ir instruments mazkvalificētu darbinieku aizsardzībai (nosakot minimālo cenu šāda veida darbam), nevienlīdzības mazināšanai un vienlaicīgi darbojas arī kā kopējā pieprasījuma uzturētājs, taču tās apmērs jānosaka, ņemot vērā arī produktivitātes izmaiņas un iespējamo ekonomisko situāciju, kas ģeopolitiskās situācijas un Eirozonas izaicinājumu dēļ nav vērtējama kā labvēlīga. Tāpat būtiski ņemt vērā, ka noteicošs faktors minimālās mēneša darba algas sistēmā ir arī tās ietekme uz algu skalu saspīstību un faktiskā piemērošana. Saskaņā ar Valsts ieņēmumu

dienesta datiem 2015.gada februārī 20,3% nodarbināto saņēma par minimālo mēneša darba algu mazāku algu, janvārī šādu nodarbināto bija 19,5%, bet pagājušā gada decembrī, kad minimālā mēneša darba alga bija 320 eiro, alga zem minimālās mēneša darba algas bija 17,6% nodarbināto. 2015.gada februārī nepilnu darba laiku strādāja 395 700 nodarbināto, janvārī tie bija 436 200 nodarbinātie, 2014.gada decembrī nepilnu darba laiku strādāja 392 800 nodarbinātie. Minētie rādītāji norāda uz to, ka minimālā mēneša darba alga, iespējams, ir radījusi algu saspīestību mazo algu sektorā ar potenciāli nelabvēlīgu ietekmi uz nākotnes produktivitāti šajā grupā, kā arī nedeklarētās nodarbinātības (neapmaksātas virsstundas) pieaugumu. Vienlaikus Labklājības ministrija uzskata, ka minimālās mēneša darba algas izmaiņas ir jāskata kontekstā ar iedzīvotāju ienākumu nodokļa neapliekamā minimuma izmaiņām. Ņemot vērā iepriekš minētos faktorus **Labklājības ministrija aicina saglabāt minimālo mēneša darba algu pašreizējā apmērā vai palielināt to līdz 367 euro.**

Analizējot bezdarba situāciju valstī, var secināt, ka katru gadu gada sākumā ir tendence pieaugt reģistrētā bezdarba līmenim salīdzinājumā ar iepriekšējā gada nogali, arī tajos gados, kad minimālā mēneša darba alga nav paaugstināta, bet gada beigās – samazināties salīdzinājumā ar gada sākumu (skat. 3.tabulu).

3.tabula

Reģistrētā bezdarba līmenis perioda beigās, %

Gadi	Mēneši											
	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jūn	Jūl	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2008	5,0	5,0	4,9	4,8	4,8	4,9	5,1	5,2	5,3	5,6	6,1	7,0
2009	8,3	9,5	10,7	11,0	11,3	11,5	11,8	12,3	13,2	14,1	15,1	16,0
2010	16,6	17,1	17,3	16,7	16,2	15,6	15,3	15,0	14,6	14,3	14,3	14,3
2011	14,5	14,5	14,4	13,9	13,2	12,6	12,1	11,8	11,6	11,5	11,5	11,5
2012	11,7	11,8	11,7	11,3*/ 12,9**	12,3	11,9	11,6	11,3	11,0	10,7	10,6	10,5
2013	10,9	10,9	10,8	10,4	9,9	9,6	9,5	9,3	9,1	9,1	9,3	9,5
2014	9,8	9,9	9,8	9,6	9,1	8,9	8,6	8,4	8,2	8,2	8,3	8,5
2015	9,0	9,1	9,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Reģistrētā bezdarba līmenis valstī 2012.gada aprīļa beigās bija 11,3% (bezdarbnieku īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā pirms CSP veiktā pārrēķina atbilstoši tautas skaitīšanas datiem). Valstī bezdarba līmenis salīdzinājumā ar 2012.gada martu samazinājās par 0,4 %punktiem.

** Ņemot vērā aktualizēto ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitu, bezdarba līmenis 2012. gada aprīļa beigās ir 12,9 %, kas ir par 1,6 %punktiem augstāks, nekā rēķinot pēc iepriekš izmantotā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita. CSP aktualizētais ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits tiks izmantots bezdarba līmeņa aprēķināšanai 2012.gada aprīlī un turpmākos mēnešos.

Datu avots: Nodarbinātības valsts aģentūra

Saskaņā ar CSP 2014.gada ienākumu un dzīves apstākļu apsekojumā apkopoto iedzīvotāju viedokli par mājāsaimniecību rīcībā esošo ienākumu pietiekamību **2014.gadā minimālā nepieciešamā summa ikdienas izdevumu**

segšanai palielinājusies par 21 euro jeb 5%, sasniedzot 452 euro uz vienu mājsaimniecības² locekli mēnesī.

Lai arī pēdējo gadu laikā ir palielinājušies mājsaimniecības rīcībā esošie³ ienākumi, to apjoms arvien nepārsniedz minimālo summu, kas būtu nepieciešama mājsaimniecībai ikdienas izdevumu segšanai. 2014.gadā ir uzlabojies mājsaimniecību vērtējums par savām iespējām segt nepieciešamos ikdienas izdevumus. Pēdējā gada laikā ir samazinājies mājsaimniecību īpatsvars, kurām ar lielām grūtībām izdodas segt ikdienas izdevumus. Arvien vairāk mājsaimniecību apgalvoja, ka ikdienas izdevumus sedz ar nelielām grūtībām vai samērā viegli. Segt nepieciešamos ikdienas izdevumus visgrūtāk bija vientuļajiem vecākā gadagājuma (vecumā virs 65 gadiem) iedzīvotājiem, mājsaimniecībām, kur dzīvo viens pieaugušais ar bērniem, kā arī mājsaimniecībām, kur dzīvo pāris ar trim un vairāk bērniem vecumā līdz 18 gadiem. Salīdzinot ar 2013.gadu, par 12,6 procentpunktiem ir samazinājies mājsaimniecību īpatsvars, kurās dzīvo pāris ar trim un vairāk bērniem un kuras apgalvo, ka nepieciešamos ikdienas izdevumus sedz ar grūtībām vai lielām grūtībām (no 63,9% 2013.gadā līdz 51,3% 2014.gadā).

2014.gadā trūcīgākajās mājsaimniecībās pēc 5 kvintiļu grupām⁴ 1. (zemākā) kvintiļu grupa norādīja, ka ikdienas izdevumu segšanai tām būtu nepieciešami 318 euro uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī. 73,1% šo mājsaimniecību ikdienas izdevumus sedza ar grūtībām vai ar lielām grūtībām, un tikai 1,4% – viegli vai ļoti viegli. Turīgākās mājsaimniecības 5. (augstākā) kvintiļu grupa norādīja, ka ikdienas izdevumiem nepieciešamā summa ir ievērojami augstāka – 658 euro uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī. 20,9% turīgāko mājsaimniecību norādīja, ka tās spēj segt ikdienas izdevumus ar grūtībām vai ar lielām grūtībām. Turklāt salīdzinājumā ar 2013.gadu tieši turīgāko mājsaimniecību vidū visstraujāk samazinājies mājsaimniecību skaits, kuras ar grūtībām vai ar lielām grūtībām sedza ikdienas izdevumus – no 27,4% 2013.gadā līdz 20,9% 2014.gadā.

2014.gada 5.novembrī parakstītās Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 89.punktā ir minēts, ka minimālā mēneša darba alga būtu jāpaaugstina nākamajos gados, lai pakāpeniski sasniegtu pusi no vidējā atalgojuma tautsaimniecībā. Ņemot vērā pēdējos CSP datus, minimālā mēneša darba alga (360 euro) patlaban ir **47,0%** apmērā no mēneša

² **Mājsaimniecība** – ir vairākas personas, kuras dzīvo vienā mājoklī un kopīgi sedz mājsaimniecības izdevumus, vai viena persona, kura saimnieko atsevišķi. Pēc CSP datiem 2014.gadā vidēji vienā mājsaimniecībā bija 2,4 persona.

³ **Rīcībā esošie ienākumi** – naudas ienākumi no algota darba; naudas izteiksmē pārrēķinātais darba ņēmēja natūrā gūtais ienākums, izmantojot firmas vai dienesta auto privātām vajadzībām; ienākumi vai zaudējumi, kas gūti no pašnodarbinātības; saņemtās pensijas un pabalsti; regulāra naudas palīdzība no citām mājsaimniecībām; peļņa no noguldījumu procentiem, dividendēm, akcijām; ienākumi, ko saņēmuši bērni līdz 16 gadiem; ienākumi no īpašuma izīrēšanas; saņemtā summa no Valsts ieņēmumu dienesta (VID) sakarā ar ienākuma nodokļa pārmaksu (par saimnieciskās darbības veikšanu, attaisnotajiem izdevumiem – izglītību, ārstniecību u.tml.).

⁴ **Kvintiļu grupa** – ir viena piektā daļa (20%) no apsekoto mājsaimniecību skaita, kuras sagrupētas pieaugošā secībā pēc to rīcībā esošā ienākuma uz vienu mājsaimniecības locekli. Zemākā (pirmā) kvintile ietver piekto daļu mājsaimniecību ar viszemākajiem ienākumiem, bet augstākā (piektā) – piektdaļu mājsaimniecību ar visaugstākajiem ienākumiem.

vidējās bruto darba samaksas par 2014.gadu (765 *euro*), bet ņemot vērā Ekonomikas ministrijas prognozes – minimālā mēneša darba alga (360 *euro*) ir **45%** no mēneša vidējās bruto darba samaksu par 2015.gadu (796 *euro*). Izmantojot šo atskaites lielumu, tālāk sniegtajos priekšlikumos minimālā mēneša darba alga 1.variantā būtu 45,0%, 2.variantā 46,1%, savukārt 3.variantā 47,1% no vidējās 2015.gadā prognozētās mēneša vidējās bruto darba samaksas.

Ekonomikas ministrija prognozē, ka ekonomisko aktivitāšu pieaugums veicinās darba samaksas pieaugumu arī 2015.gadā. 2014.gadā vidējā bruto darba samaksa, salīdzinot ar 2013.gadu, pieauga par 4,1% un bija 765 *euro*. Pēc statistikas datiem var secināt, ka 2014.gada 4.ceturksnī salīdzinājumā ar 2013.gada 4.ceturksni Latvijā vidējā bruto alga pieauga par 4,8% (no 737 līdz 786 *euro*), Lietuvā – par 5,2% (no 678 līdz 715 *euro*). Savukārt Igaunijā šai periodā algas augušas straujāk – par 5,3% (no 986 līdz 1039 *euro*).

Turpretī, valstī nav pieejama statistika par darba ņēmēju skaitu, kas saņem darba samaksu minimālās mēneša darba algas apmērā. Līdz 2009.gadam CSP sniedza Labklājības ministrijai datus par darbinieku skaita sadalījumu pēc *mēneša bruto darba samaksas apmēra*, to salīdzinot ar minimālo mēneša darba algu. Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumiem Nr.1428 „Noteikumi par Valsts statistiskās informācijas programmu 2010.gadam” CSP vairs minētos datus nevāc un neapkopo. Tā vietā CSP var sniegt līdzvērtīgus datus par darba ņēmēju skaita sadalījumu pēc ***mēneša bruto darba ienākumiem*** (*darba ienākumu sastāvā ir iekļauta darba alga, vienreizēja un sistemātiska atlīdzība, atlīdzība par valsts dienesta izpildi, regulārās un neregulārās prēmijas un piemaksas, atvaļinājuma, atlaišanas un citi pabalsti, kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu atlaišanas gadījumā, slimības nauda (par darbnespējas lapu A), dāvanas un balvas, kuru kopējā vērtība taksācijas gadā pārsniedz minimālās mēnešalgas apmēru, darba devēja stipendijas, darba devēja samaksātās mācības, kas nav nepieciešamas amata pienākumu pildīšanai, darba devēja dotie labumi darbiniekam – izklaides pasākumi, atpūtas ceļojumi un veselības uzlabošanas pasākumi, ja tos ir iespējams personificēt, citi darbinieka labā izdarītie darba devēja maksājumi vai labumi, ja šie izdevumi nav tieši saistīti ar darba devēja saimniecisko darbību vai nav apliecināti ar attaisnojuma dokumentiem*), to salīdzinot ar minimālo mēneša darba algu. Dati par darba ņēmēju skaita sadalījumu pēc darba ienākumiem iegūti, apkopojot Valsts ieņēmumu dienestā iesniegtos darba devēju ziņojumus par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem, iedzīvotāju ienākuma nodokli un uzņēmējdarbības riska valsts nodevu pārskata mēnesī „Ziņojums par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem, iedzīvotāju ienākuma nodokli un uzņēmējdarbības riska valsts nodevu pārskata mēnesī”. Pēc darba devēju ikmēneša ziņojumiem par katru darba ņēmēju nevar noteikt, vai viņš strādā normālo vai nepilnu darba laiku, darba ņēmēju skaitā iekļauti visi darba ņēmēji, kuriem pārskata periodā aprēķināti darba ienākumi.

Turklāt, viena persona iekļauta tikai vienu reizi, summējot ienākumus pie visiem darba devējiem.

Tāpat saskaņā ar CSP pielietoto metodoloģiju nav aprēķināms darba devēju skaits, kas nodarbina darbiniekus un nosaka tiem darba algu minimālās mēneša darba algas apmērā vai stundas darba laika apmaksu minimālās stundas tarifa likmes apmērā.

Pēdējie pieejamie CSP „Darba ņēmēju skaita sadalījums pēc darba ienākumiem pa mēnešiem” apkopojuma dati ir par 2014.gada decembri, kad darba ņēmēju skaits, kuriem darba ienākumi ir līdz un minimālās mēneša darba algas apmērā (320 *euro*), bija **176,3 tūkst. cilvēku** no darba ņēmēju kopskaita jeb **20,6%** (salīdzinājumā ar 2013.gada decembri, samazinājās par 0,8% – **177,6 tūkst. cilvēku** no darba ņēmēju kopskaita jeb **21,2%**), tai skaitā:

1) privātajā sektorā – **150,2 tūkst. cilvēku** no privātā sektorā nodarbinātajiem jeb **25,3%** (salīdzinājumā ar 2013.gada decembri, samazinājās par 3,1% – **155,0 tūkst. cilvēku** no privātā sektorā nodarbinātajiem jeb **26,7%**);

2) sabiedriskajā sektorā – **23,7 tūkst. cilvēku** no sabiedriskā sektorā nodarbinātajiem jeb **9,3%** (salīdzinājumā ar 2013.gada decembri, palielinājās par 15,8% – **20,5 tūkst. cilvēku** no sabiedriskā sektorā nodarbinātajiem jeb **8,1%**), CSP sabiedriskajā sektorā neiekļauj sabiedriskās organizācijas – nodibinājumus, biedrības, fondus, politiskās un reliģiskās organizācijas.

Tā kā minimālās mēneša darba algas apmērs ir vienāds sievietēm un vīriešiem (nodrošina vienlīdzīgas tiesības un iespējas), tad minimālās mēneša darba algas paaugstināšana būtiski neietekmēs nodarbināto sieviešu un vīriešu īpatsvara izmaiņas, kuriem darba samaksa ir noteikta minimālās mēneša darba algas apmērā. Tomēr Latvijā pastāv profesiju segregācija, kur sievietes pakalpojumu sfērā ir vairāk pārstāvētas, nekā vīrieši, taču tieši pakalpojumu sfērā parasti ir augstāks zemāk atalgotu darba vietu īpatsvars. Līdz ar to var secināt, ka minimālās mēneša darba algas paaugstināšana varētu atstāt lielāku ietekmi tieši uz sieviešu situāciju darba tirgū. No otras puses pārlieku liela minimālās mēneša darba algas paaugstināšana var veicināt darba vietu samazinājumu zemāk atalgoto segmentā, tādējādi arī te vairāk skarot tieši sievietes. Saskaņā ar CSP datiem gan 2013.gada 1.ceturksnī, gan 2014.gada 1.ceturksnī sieviešu vidējā darba samaksa bija 83% no vīriešu vidējās darba samaksas. Pa darbības veidiem 2014.gada 1.ceturksnī salīdzinājumā ar 2013.gada 1.ceturksni vidējā darba samaksa sievietēm attiecībā pret vīriešu vidējo darba samaksu paaugstinājās tādās nozarēs, kā:

- mežsaimniecība un mežizstrāde;
- augu un dzīvnieku eļļu un tauku ražošana;
- ādas un ādas izstrādājumu ražošana;
- automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana;
- notekūdeņu savākšana un attīrīšana;
- būvniecība;
- sauszemes transports un cauruļvadu transports;

- kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšana;
- apsardzes pakalpojumi un izmeklēšana,

bet samazinājās:

- sanitārija un citi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi;
- profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi;
- juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi;
- centrālo biroju darbība, konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās;
- reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi;
- veterinārie pakalpojumi;
- administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība;
- ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi;
- valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana;
- sociālā aprūpe ar izmitināšanu.

2.2. Plānotās izmaiņas nodokļu sistēmā (iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes, ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamā minimuma, obligātās valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu likmju izmaiņas)

Saskaņā ar 2013.gada 6.novembra grozījumiem likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”, kas stājas spēkā ar 2014.gada 1.janvāri, iedzīvotāju ienākuma nodokļa (turpmāk – IIN) likme 2014.gadā ir 24%, 2015.gadā to paredzēts samazināt no 24% uz 23% un 2016.gadā uz 22%.

Attiecībā uz izmaiņām nodokļu sistēmā Finanšu ministrija informē, ka saskaņā ar Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 90.punktā (II sadaļas „Ģimenes un indivīda dzīves kvalitāte Latvijā” apakšsadaļā „Sociālās un ienākumu nevienlīdzības mazināšana, veselība”) Finanšu ministrija ir izstrādājusi konceptuālo ziņojumu „Priekšlikumi diferencētā neapliekamā minimuma ieviešanai, kompleksi izvērtējot iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumus un darbaspēka nodokļu sloga mazināšanu”, kurā ir piedāvāti vairāki varianti nodokļu sloga samazināšanai zemu apmaksātajam darbaspēkam, izmainot iedzīvotāju ienākuma nodokļa neapliekamo minimumu (turpmāk – neapliekamais minimums). Šis ziņojums šobrīd ir pēdējā saskaņošanas fāzē ministrijā un ir pieteikts izskatīšanai tuvākajā NTSP sēdē, kurā valdības sociālajiem un sadarbības partneriem būs iespēja iepazīties ar ziņojumā ietvertajiem priekšlikumiem un vienoties par efektīvāko no piedāvātajiem nodokļu sloga samazināšanas veidiem zemu apmaksātajam darbaspēkam.

Lai uzlabotu iedzīvotāju ar zemiem ienākumiem situāciju, efektīvākais instruments ir neapliekamais minimums. Piemēram, ja bruto minimālo mēneša darba algu paaugstina par **4,2%** (375 *euro*), tad šāds apmērs ir ekvivalents neapliekamajam minimumam **122 *euro* apmērā (ja iedzīvotāju ienākuma nodoklis samazinās no 23% uz 22%)**, bet ja bruto minimālo mēneša darba algu

paaugstina par **1,9%** (367 euro), tad šāds apmērs ir ekvivalents neapliekamajam minimumam **97 euro apmērā (ja iedzīvotāju ienākuma nodoklis samazinās no 23% uz 22%)**.

Piedāvājot paaugstināt minimālo mēneša darba algu, vienlaicīgi jāanalizē obligāto valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu apmērs, lai nesamērīgi nepalielinātu darbaspēka izmaksas. Savukārt, palielinot neapliekamo minimumu, jāanalizē iedzīvotāju ienākumu nodokļa pārdale starp valsti un pašvaldībām.

Tomēr būtisks neto minimālās mēneša darba algas pieaugums ir iespējams, ja paaugstina gan bruto minimālo mēneša darba algu, gan neapliekamo minimumu.

Saskaņā ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras sniegtajiem datiem 2014.gada 4.ceturksnī, salīdzinot ar 2013.gada 4.ceturksni, ir pieaudzis to darba ņēmēju skaits, kuriem no darba ienākumiem tiek veiktas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas vidēji no 0,01 euro līdz 320 euro apmērā (minimālās mēneša darba algas apmērā) (skat. 4.tabulu). 2014.gada 4.ceturksnī sadalījumā pēc dzimumiem, nodarbināto sieviešu īpatsvars, kurām no darba ienākumiem tiek veiktas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas vidēji no 0,01 euro līdz 320 euro apmērā, sastāda 51,5% un nodarbināto vīriešu īpatsvars – 48,5%.

4.tabula

Obligāti sociāli apdrošinātās personas

		Sievietes	Vīrieši	Kopā
2014.gada 1.ceturksnis	kopā	447 248	413 730	860 978
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,00 euro	24 137	14 985	39 122
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,01 - 320 euro (min.alga)	129 274	123 414	252 688
2013.gada 1.ceturksnis	kopā	439 846	403 874	843 720
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,00 euro	22 881	15 528	38 409
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,01 - 284,58 euro (min.alga)	125 982	122 036	248 018
	% kopā	101,7	102,4	102,0
2014.gada 2.ceturksnis	kopā	458 147	427 432	885 579
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,00 euro	24 612	13 892	38 504
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,01 - 320 euro (min.alga)	127 670	127 102	254 772
2013.gada 2.ceturksnis	kopā	451 122	420 942	872 064
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,00 euro	23 057	13 694	36 751
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,01 - 284,58 euro (min.alga)	123 586	124 689	248 275
	% kopā	101,6	101,5	101,5
2014.gada 3.ceturksnis	kopā	467 110	428 004	895 114
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,00 euro	25 409	14 633	40 042
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,01 - 320 euro (min.alga)	126 412	123 141	249 553
2013.gada 3.ceturksnis	kopā	457 198	430 395	887 593
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,00 euro	23 653	13 782	37 435
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,01 - 284,58 euro (min.alga)	120 660	120 758	241 418

	<i>% kopā</i>	<i>102,2</i>	<i>99,4</i>	<i>100,8</i>
2014.gada 4.ceturksnis	kopā	456 9940	427 029	884 023
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,00 euro	23 528	14 499	38 027
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,01 - 320 euro (min.alga)	122 320	118 713	241 033
2013.gada 4.ceturksnis	kopā	448 207	420 007	868 214
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,00 euro	21 665	13 228	34 893
	Vidējais veicamo iemaksu objekts ir 0,01 - 284,58 euro (min.alga)	116 171	116 519	232 690
	<i>% kopā</i>	<i>102,0</i>	<i>101,7</i>	<i>101,8</i>

Datu avots: Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra

Personas, kurām veicamo iemaksu objektu summa ir 0,00 euro, visbiežāk saņem slimības pabalstu, atrodas bezalgas atvaļinājumā, atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā utt.

2.3. Minimālās mēneša darba algas izmaiņas citās Baltijas valstīs (Igaunijā un Lietuvā)

Sākot ar 2015.gada 1.janvāri Latvijā minimālā mēneša darba alga tika paaugstināta no 320 euro līdz 360 euro. Salīdzinājumā ar pārējām Baltijas valstīm, Igaunija sākot ar 2015.gada 1.janvāri paaugstināja minimālo mēneša darba algu no 355 euro līdz 390 euro, bet Lietuva paaugstināja minimālo mēneša darba algu no 290 euro līdz 300 euro. (skat. 5.tabulu).

5.tabula

Minimālā mēneša darba alga Baltijas valstīs 2013., 2014. un 2015.gada janvārī, euro

	2013.gada 1.janvāris	2014.gada 1.janvāris	2015.gada 1.janvāris
Latvija	285	320	360
Igaunija	320	355	390
Lietuva	289	290	300

Datu avots: Eurostat dati, 2014

Minimālās mēneša darba algas apmērs Latvijā ir par 30 euro mazāks nekā Igaunijā un par 60 euro lielāks nekā Lietuvā. Tomēr Lietuvā Trīspusējā padomē, kas apvieno valdības, darba devēju un arodbiedrību pārstāvjus, tika nolemts, ka Lietuvā minimālā mēneša darba alga tiks paaugstināta no 300 euro līdz 325 euro sākot ar 2015.gada 1.jūliju un Lietuvas valdība plāno, ka minimālā mēneša darba alga varētu arī pieaugt līdz 350 euro sākot ar 2016.gada 1.janvāri. Igaunijas jaunā valdība izvirzīja mērķi paaugstināt minimālo mēneša darba algu līdz vismaz 45% apmērā no vidējās darba samaksas četru gadu periodā un paaugstināt ar iedzīvotāju ienākuma nodokļa neapliekamo minimumu. Uz 2014.gada 31.decembri Igaunijā minimālā mēneša darba alga bija 34,2% apmērā no vidējās darba samaksas (2014.gada 4.ceturksnī – 1039 euro), bet Latvijā minimālā mēneša darba alga bija 40,7% apmērā no vidējās darba samaksas (2014.gada 4.ceturksnī – 786 euro) un Lietuvā – 40,5% apmērā no vidējās darba samaksas (2014.gada 4.ceturksnī – 715 euro).

3. Minimālās mēneša darba algas paaugstināšanai nepieciešamās izmaiņas budžeta ieņēmumos un izdevumos

Finanšu ministrija veica provizoriskos papildu nepieciešamā finansējuma aprēķinus par papildu nepieciešamajiem izdevumiem un gaidāmajiem ieņēmumiem valsts budžetā 2016.gadā, ja no 2016.gada 1.janvāra minimālā mēneša darba alga tiek paaugstināta atbilstoši ziņojuma 1. nodaļā minētajam 2. un 3.variantam:

2.variants – paaugstināt minimālo mēneša darba algu no 360 *euro* līdz 367 *euro* (1,9%) sākot ar 2016.gada 1.janvāri;

3.variants – paaugstināt minimālo mēneša darba algu no 360 *euro* līdz 375 *euro* (4,2%) sākot ar 2016.gada 1.janvāri (skat 6.tabulu).

6.tabula

Finanšu ministrijas aprēķini par papildus nepieciešamajiem izdevumiem un ieņēmumiem valsts budžetā 2016.gadā, milj. euro

	2.variants <i>min. alga 367 euro</i>	3.variants <i>min. alga 375 euro</i>
1. Izmaiņas budžeta ieņēmumos *	+3,99	+8,93
1.1. valsts pamatbudžets	+0,69	+1,54
1.2. speciālais budžets	+2,13	+4,77
1.3. pašvaldību budžets	+1,17	+2,62
2. Izmaiņas budžeta izdevumos:	-2,84	-6,51
2.1. valsts pamatbudžets	-2,14	-4,95
2.2. speciālais budžets	0,00	0,00
2.3. pašvaldību budžets	-0,70	-1,56
3. Finansiālā ietekme:	+1,15	+2,42
3.1. valsts pamatbudžets	-1,45	-3,41
3.2. speciālais budžets	+2,13	+4,77
3.4. pašvaldību budžets	+0,47	+1,06
4. Detalizēts ieņēmumu un izdevumu aprēķins, milj. euro:		
4.1. Nodokļu ieņēmumi	3,99	8,93
4.1.1. Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas*, tai skaitā:	2,13	4,77
<i>speciālais budžets</i>	2,13	4,77
4.1.1. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis, tai skaitā:	1,46	3,27
<i>valsts pamatbudžets</i>	0,29	0,65
<i>pašvaldību budžets</i>	1,17	2,62
4.1.2. Pievienotās vērtības nodoklis**, tai skaitā:	0,40	0,88
<i>valsts pamatbudžets</i>	0,40	0,88
4.2. Budžeta izdevumi	-2,84	-6,51
4.2.1. Plānotais atalgojuma fonda pieaugums	-0,84	-2,02

valsts un pašvaldību sektorā ^{***} , tai skaitā: valsts pamatbudžets pašvaldību budžets	-0,14 -0,70	-0,46 -1,56
4.2.2. Valsts mērķdotācijas, tai skaitā: - 33.01.00 apakšprogrammai "Ārstniecība"; - 05.01.00 Sociālās rehabilitācijas valsts programmas asistentu pakalpojumiem; - Mērķdotācijām republikas pilsētu un novadu pašvaldībām; - Mērķdotācijai pašvaldību tautas kolektīvu vadītājiem; - Uzturlīdzekļu garantijas fondam papildus finansējums uzturlīdzekļu izmaksām.	-2,00 -0,82 -0,07 -0,19 -0,27 -0,65	-4,49 -2,09 -0,30 -0,42 -0,29 -1,40

* - Neieskaitot iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā (I variantā ir 0,40 milj. euro un II variantā ir 0,90 milj. euro).

** - Pieņēmums, ka PVN tiks tērēti 40% no iegūtās summas x 17% (aptuvenā likme no cenu patēriņa groza).

*** - No CSB datiem par nodarbinātā skaita sadalījumu par algu grupām un FM pieņēmumiem par darba algas pieaugumu katrā no šīm grupām.

Aprēķinos iekļauti tikai tie darbinieki, kuri saņem algu esošās minimālās mēneša darba algas apmērā un tie darbinieki, kuru alga nepārsniedz piedāvātos minimālās mēneša darba algas apmērus.

Aprēķini veikti, balstoties uz šādiem pieņēmumiem, ka 2016.gadā:

- iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme – 22% (saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” noteikto);
- darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas – 23,59% (saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto);
- darba ņēmēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas – 10,50% (saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto).

Savukārt informācija par nepieciešamo papildu finansējuma apmēru mērķdotācijām un transfertiem tika saņemti no Labklājības, Kultūras, Veselības, Tieslietu un Izglītības un zinātnes ministrijām (*Valsts budžeta mērķdotācijas: Veselības ministrijas budžeta apakšprogrammai 33.01.00 „Ārstniecība”; Labklājības ministrijas budžeta apakšprogrammai 05.01.00 „Sociālās rehabilitācijas valsts programmas” valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transfertiem pašvaldībām noteiktam mērķim asistentu pakalpojumu nodrošināšanai; Republikas pilsētu un novadu pašvaldībām – pašvaldību speciālajām pirmsskolas iestādēm, internātskolām un sanatorijas tipa internātskolām, speciālajām internātskolām bērniem ar fiziskās un garīgās attīstības traucējumiem; Pašvaldību tautas kolektīvu vadītājiem, kā arī Uzturlīdzekļu garantijas fondam papildus finansējums uzturlīdzekļu izmaksām).

Finanšu ministrija veica provizorisku aprēķinu, izmantojot informāciju, kas tiek iesniegta atbilstoši 2010.gada 21.jūnija Ministru kabineta noteikumu

Nr.541 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības uzskaites sistēmu” 14.pielikumam par 2015.gada janvāri.

Lēmuma pieņemšanas gadījumā Ministru kabinetā jautājumā par minimālās mēneša darba algu paaugstināšanu 2016.gadā, aprēķini tiks precizēti.

4. Priekšlikumi NTSP lēmuma pieņemšanai

Labklājības ministrija piedāvā NTSP sēdē izvērtēšanai priekšlikumu par minimālās mēneša darba algas noteikšanu 2016.gadā šādos trīs variantos:

1.variants – saglabāt minimālo mēneša darba algu **360 euro apmērā** (0,0%), sākot ar 2016.gada 1.janvāri;

2.variants – paaugstināt minimālo mēneša darba algu no 360 euro līdz **367 euro** (1,9%) sākot ar 2016.gada 1.janvāri;

3.variants – paaugstināt minimālo mēneša darba algu no 360 euro līdz **375 euro** (4,2%) sākot ar 2016.gada 1.janvāri.

Labklājības ministrs

U.Augulis